

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri

Ad Soyludan Ad Soylu Sözcük Türeten Ekler

Ek	Tür	Anlamı
+A	ad→ad	İlgili olma, dayanma işlevi katar. <i>göze, ilke, töre</i>
+Aç	ad→ad ad→önad	Büyütme ve küçültme işlevi katar. <i>anaç, ataç, kıraç, kulaç, topaç</i>
+AdAk	ad→belirteç	Sonu çift ünsüzle biten tek seslemler ses taklidi yapan sözcüklere eklenerek belirteç yapar. Son sesi tek ünsüz olan tek seslemler yansımali sözcüklerde ses ikizleşmesi olur. <i>cumbadak, gümbedek, hartadak hoppadak, şakkadak</i>
+AğH	ad→ad	<i>buzagı, bileği, bukağı,</i>
+Ak	ad→ad	Benzetme ve küçültme işlevi görür. <i>solak, başak, benek, malak, odak</i>
+An	ad→ad	Bağlılık, güçlendirme ve çokluk işlevi görür. <i>eren, kızan, köken, oğlan</i>
+Ar, +şAr	ad→önad	Asıl sayılardan üleştirme önadları türetir. <i>onar, dokuzar, birer, üçer, biner ikişer, yedişer, ellişer</i>
+Ay	ad→ad	Yön bildiren ektir. Ayrıca yön adlarına benzetilerek başka sözcükler de türetilmiştir. <i>güney, kuzey, dikey, eşey, yüzey, birey</i>
+Az	ad→ad	Küçültme işlevi görür. <i>ayaz, çerez, üvez, yalaz</i>

718 - EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri

+CA, +ÇA	ad→ad	1) Ulus adından dil ve lehçe bildiren ad türetir. 2) Hayvan veya bitki adı üretir
		1) <i>Türkçe, Arapça, Çince Yunanca, Uygurca</i> 2) <i>kokarca</i>
	ad→önad	Oldukça anlamı katar.
		<i>aptalca, bolca, büyükçe, kokarca, yumuşakça</i>
	önad→önad	Aşağılayıcı işlevi görür.
		<i>canı çıkarsıca, yere batarsıca</i>
önad→belirteç	1) Olarak anlamı katar. 2) Çoğul eki almış sayı ve zaman adlarını pekiştirir. 3) -cik, -cuk ekiyle birlikte pekiştirilmiş küçültme işlevi görür.	
	1) <i>açıkça, ayrıca, dostça, gizlice, sessizce, usulca, yavaşça, akılcı, bireyce, hukukça, topluca, açıkça, kendince, bedence, erkekçe, delice</i> 2) <i>günlerce, aylarca, yıllarca, binlerce</i> 3) <i>hemencecik, sessizcecik, yavaşcacık</i>	
önad→ad	Renk adlarına -ca küçültme eki eklenerek önad yapar. Bunlar genellikle yer adlarıdır.	
	<i>Bozcada, Gökçeköy, Kızılcahamam, Gökçeli, akarca, ılıca, karaca, gökçe</i>	
+CAğHz	ad→ad	Küçültme, sevgi ve acıma sözcükleri türetir. <i>çocukcağız, köyceğiz, oncağız, yavrucağız</i>
+CAk	ad→ad	1) Sevgi ve acıma anlamı verir. 2) Topluluk ve birliktelik anlamı verir.
		1) <i>yavrucağ, yumurcağ</i> 2) <i>evceğ, aileceğ, köyceğ</i>
	ad→ad	1) Atama işlevi 2) Yer adı
		1) <i>kolcağ, oyuncak, örümceğ, bürümceğ</i> 2) <i>Kuyucak, Sorkuncak</i>
	ad→önad	Küçültme ve azlık işlevi görür.
		<i>büyüceğ, ılıcağ, ısıcağ, küçüceğ, yalıncağ</i>
ad→belirteç	Küçültme ve azlık işlevi görür.	
	<i>çabucak, deminceğ, hemenceğ</i>	

+CH	ad→ad	1) Meslek adları türetir. 2) İlgili kimseyi adlandırır. 3) Bir işi görev olarak üstlenmiş kimseyi adlandırır. 4) Sahiplik anlamı katar
		1) <i>boyacı, avcı, oduncu, eczacı, fırıncı, gemici</i> 2) <i>aracı, sabahçı, yolcu</i> 3) <i>kapıcı, bekçi, elçi, gözcü, postacı, sözcü</i> 4) <i>mirasçı, yatırımcı</i>
		Tekil ve çoğul eki alarak meslek ve uğraşı ile ilgili semt adı türetir. <i>Bostancı, Cebeci, demirci, Çıkırıçılar, Bakırcılar</i>
	ad→önad	1) Alışkanlık veya huy bildirir. 2) Bir düşünce ve inancı benimsemeyi gösterir. 1) <i>akşamcı, ezberci, kavgacı, içkici, uykucu</i> 2) <i>Atatürkçü, cumhuriyetçi, gerici, ilerici, halkçı</i>
+CHk		1) Küçültme anlamı verir. 2) Yer adı oluşturur. 3) Sevgi, şefkat, acıma işlevi görür. 1) <i>Bademcik, beyincik, bürümcük, dağarcık, derecik</i> 2) <i>Ayvacık, Kuzguncuk, Pazarcık, Tepecik, Yakacık</i> 3) <i>annecik, Ayşecik, babacık, yavrucuk</i>
		ad→önad
	ad→belirteç	Pekleştirilmiş yer bilgisi türetir. <i>buracık, şuracık, oracık</i>
+ÇHI	ad→ad	Sevdiği alanda yaşamayı seven bitki ve hayvan adı türetir <i>bataklık, çamurcul, gölgecil</i>
		Beslenmeyi sevdiği türleri belirten bitki ve hayvan adları türetir. <i>etçil, otçul, arıcıl, kurtçul, balıkçıl</i>
		Yakınlık, düşkünlük veya sevecenlik işlevi katar. <i>insancıl, bencil, evcil, anacıl, kırçıl</i>
	ad→önad	Alışkanlık ve düşkünlük anlamı verir. <i>evcil, insancıl</i>
+CHn	ad→ad	Kuş adı türetir. <i>bıldırıcın, güvercin</i>
+dAk	ad→ad	Araç ve gereç adları türetir. <i>fırıldak, pırıldak, ışıldak</i>
+dAkH	ad→önad	Niteleme önadı olarak işlev görür. <i>bahçedeki, elindeki, odadaki</i>
+dAm	ad→ad	Kök sözcük ile ilgili konu oluşturur. <i>yordam, yöntem, erdem, gündem</i>

720 - EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri

+Daş	ad→ad	Ortaklık, beraberlik, eşitlik belirten adlar yapar.
		<i>adaş, çağdaş, sırdaş, yoldaş, yurttaş, meslektaş</i>
+dHrHk	ad→ad	İnsan ve hayvanlardaki organ adlarına eklenerek işin yapılmasını sağlayan araç, gereç adı türetir.
		<i>boyunduruk, oğulduruk, cibindirik</i>
+dHz	ad→ad	
		<i>gündüz, yıldız, kunduz</i>
+dHl, +dHller	ad→ad	Kişi, akraba, unvanlara eklenerek iyelik durumu kazandırır.
		<i>dayımgil, dedesigil, halasıgil, hocagil, hocagiller</i>
+Hk	ad→ad	Küçültme anlamı katar.
	ad→önad	<i>çıkırık</i>
+Al, Hl	ad→ad	
		<i>anayasal, yasal, bağıl, birincil, ikincil, buzul, ışıl, nicel, nitel, öncül, özgül, tekil</i>
+Hl	ad→ad	Yansımalı ad ve belirteç türetir.
	ad→belirteç	<i>gürül</i>
+Hn	ad→belirteç	1) Zaman bildirir. 2) Tarz bildirir
		1) <i>ansızın, baharın, gündüzün, yazın, sabahın</i> 2) <i>için için, kıçın kıçın, kıyın kıyın</i>
+Hr	ad→önad	
		<i>cayır, çtır, gıcır, şıkır</i>
+la	ad→ad	Yer adı oluşturur.
		<i>kışla, yayla, tuzla</i>
+IAk	ad→ad	1) Küçüklük anlamı verir. 2) Yer konum anlamı verir.
	ad→önad	1) <i>bellek, gömlek, gırtlak, evlek</i> 2) <i>avlak, sulak, kışlak, otlak</i>
+IAmA	ad→ad	Küçültücü anlam verir.
	ad→ad	1) Açıklama, tamamlama anlamı kazandırır. 2) Yemek adları türetir.
+IAmA	ad→ad	1) <i>çabalama, bütünleme, destekleme, karalama, algılama, özümleme, uygulama, yalanlama, ayarlama</i> 2) <i>buğulama, haşlama, közleme, yuvalama</i>
	ad→belirteç	<i>çivileme, balıklama, yunuslama, kurbağalama</i>

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 721

+IAr	ad→ad	1) Aile, 2) Meslek, 3) Topluluk, 4) Beylik, 5) Ulus, 6) Din ve tarikat, 7) Yer adları yapar.
		1) <i>Adalılar, Konyalılar, Erenler, Elif hanımlar, ablamlar</i> 2) <i>kunduracılar, bakkallar, eczacılar, mimarlar</i> 3) <i>Atatürkçüler, devrimciler, akıncılar</i> 4) <i>Hamitoğulları, Karamanoğulları</i> 5) <i>Türkler, Avsarlar, Oğuzlar, Karahanlılar, Selçuklular, Japonlar</i> 6) <i>Müslümanlar, Museviler, Nakşibentler</i> 7) <i>Sütçüler, Çifteler, Hocalar, Kovancılar, Sağmalcılar, Toroslar, Adalar</i>
+IAz	ad→önad	Aşağılama anlamı katar. <i>haylaz, yırtlaz</i>
+IAyHn	ad→belirteç	Zaman belirtir. <i>Sabahleyin, geceleyin, akşamleyin</i>
+IH	ad→ad	1) Yer adı üretir. 2) Küme adları oluşturur. 1) <i>Turgutlu, Kozlu, Topuzlu, Erikli</i> 2) <i>ikili, dörtlü,</i>
	ad→önad	1) Bir özelliği taşıma anlamı katar. 2) Bir yere bağlı olma anlamı türetir. 3) İkileme ile pekiştirme yapar. 4) Renk anlamı katar. 5) Medeni durum bildirir. 1) <i>başarılı, kokulu, güçlü, sisli, tuzlu, acılı</i> 2) <i>Eğirdirli, Antalyalı, Çinli, Avrupalı</i> 3) <i>akıllı uslu, allı pullu, derli toplu, evli barklı, cicili bicili</i> 4) <i>kırmızılı, sarılı</i> 5) <i>evli</i>

722 - EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri

+IHk	ad→ad	1) Bir şeye atama anlamı katar. 2) Yer, ortam anlamı verir. 3) Yer adı oluşturur. 4) Araç gereç adı türetir. 5) Meslek adı veya meslek ile ilgilenen anlamı katar. 6) Bir siyasi, dini veya felsefi görüşe bağlı olma anlamı katar. 7) Rütbe ve makam bildirir. 8) Genelleştirme anlamı katar. 9) Rengin hakim olduğu şey anlamı verir. 10) Ölçü bildiren anlam katar. 11) Zaman dilimi anlamı katar. 12) üveylik anlamı katar.
		1) <i>bayramlık, gecelik, akşamlik, hediyelik, kışlık, yazlık, küllük, tohumluk, mevsimlik, salatalık, gelinlik, gündelik, güneşlik</i> 2) <i>arpalık, bademlik, çamlık, sazlık, çimenlik, dutluk, kitaplık, çöplük</i> 3) <i>Gemlik, Ayvalık, Arnavutluk, Susurluk</i> 4) <i>ağzılık, biberlik, tuzluk, kulaklık, gözlük, ellik</i> 5) <i>askelik, bakkallık, çobanlık, dişçilik, ebelik, işçilik</i> 6) <i>Atatürkçülük, Bektaşilik, devrimcilik, ilericilik, Musevilik, Türkçülük</i> 7) <i>başkanlık, muhtarlık, müftülük, valilik, doktorluk</i> 8) <i>analık, arkadaşlık, insanlık, kölelik</i> 9) <i>aklık, kızılık, mavilik, morluk, sarılık, yeşillik</i> 10) <i>dönümlük, litrelik, metrelik, hektarlık, mumluk (lamba)</i> 11) <i>asırlık, günlük, yüzyıllık, yıllık</i> 12) <i>babalık, analık</i>
	ad→önad	1) Zaman dilimi anlamı katar. 2) ilişki kurar. 1) haftalık, aylık, günlük. 2) turşuluk biber, kurbanlık koyun
	önad→ad	1) Soyut ad türetir. 2) ikileme ile soyut ad türetir. 3) Sayı bilgisi içeren kümeler oluşturur. 1) alışkanlık, bolluk, büyüklük, cimrilik, ihtiyarlık, iyilik, gençlik <i>anlaşılrlık, duyarlık, tutarlık, yeterli, yetmezlik, yürürlük</i> 2) <i>açlık tokluk, azlık çokluk, başlık bahçelik, dirlik düzenlik</i> 3) <i>birlik, onluk, yüzlük, binlik</i>
+mAn	önad→önad	Kişileri niteleyen anlam katar. <i>gökmen, kahraman, kocaman, küçümen, tororman</i>
+msAr	adıl→önad	O özelliğe ya da bakış açısına sahip anlamı verir. <i>İyimser, kötümser, çekimser, karamsar</i>
+msH, +HmsH	ad→önad	Benzerlik, andırma anlamı verir. <i>ağacımsı, balımsı, çadırımsı, köylümsü, yumurtamsı</i> <i>sarımsı, mavimsi, esmerimsi, yeşilimsi</i> <i>acımsı, tatlımsı, ekşimsi</i>
+mtırak, +Hmtırak	ad→önad	Benzerlik, andırma anlamı verir. <i>ağacımtırak, balımtırak, çadırımtırak</i> <i>sarımtırak, mavımtırak, yeşilımtırak, morumtırak, beyazımtırak</i> <i>acımtırak, tatlımtırak, ekşimtırak</i>

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 723

+Hn	ad→önad	Küçültme ve pekiştirme anlamı kazandırır. <i>boyun, karın, serin, öğün, yakın, yeğün</i>
+nCH	ad→önad	Sayı adlarına eklenerek sayı önadları türetir. <i>birinci, yirminci, bininci</i>
+rA	ad→ad	Yön gösteren sözcükler yapar. <i>bura, içre, ora, taşra, nere</i>
+sAk	önad→ad	Benzerlik ve gibilik anlamı verir. <i>ağırsak, yakınsak, ıraksak</i>
+sHk	ad→ad	Benzerlik anlamı verir. <i>sumsuk, sümsük</i>
+sAl	ad→önad	O özelliğe sahip anlamında önad yapar. <i>duygusal, anıtsal, bölgesel, bitkisel, kutsal, işitsel, görsel</i>
+sH	ad→önad	Benzerlik, gibilik anlamı verir. <i>çocuksu, çamursu, garipsi, erkeksi, buğdaysı, büyüksü</i>
+sHl	ad→önad	İlgili olma anlamı katar. <i>damaksıl, dudaksıl, yoksul</i>
+sHz	ad→önad	1) Yokluk, eksiklik bildirir. 2) İnikleme yoluyla olumsuzluk anlamı katar. 3) Olumsuz, sevimsiz, istenmeyen anlamı katar. 1) <i>acısız, akılsız, anlamsız, bilgisiz, cansız, tatsız, umutsuz, uykusuz</i> 2) <i>anasız babasız, ipsiz sapsiz, işsiz güçsüz</i> 3) <i>amansız, arsız, aynasız, bacaksız, katıksız, kalpsiz</i>
	önad→önad	Olumsuzluk anlamı katar. <i>kesiksiz, uygunsuz</i>
+sHzHn	ad→belirteç	Ansızın anlamı katar <i>açmaksızın, almaksızın, bilmeksizin, durmaksızın, görmeksizin</i>
+sHzlHk	ad→ad	Soyut ad türetir. <i>akılsızlık, başarısızlık, beceriksizlik, cansızlık, eşitsizlik</i>
+şHn	ad→önad	Benzerlik kurar. <i>sarışın, akşın, mavişin</i>
+Ht	ad→önad	<i>boyut, dikit, eşit, yaşıt, karşıt</i>
+tH	ad→önad	Küçük görme anlamı verir. <i>elti, tortu, pinti</i>
+Hz	ad→ad	Çokluk, topluluk ve ikilik anlamı katar. <i>beniz, boynuz, diz, göğüs, omuz, ikiz, üçüz, dördüz</i>
+t, +At	ad→ad	Küçültme anlamı verir. <i>Gölet, özet</i>

Eylem Soyludan Ad Soylu Sözcük Türeten Ekler

Ek	Tür	Anlamı
-(y)A	eylem→ad	Eylem ile ilişkili durum adı türetir. <i>dizge, dize, evre, süre, doğa, sapa, yara</i>
	eylem→belirteç	1) Tarz belirtmeye yarar 2) Eşli yineleme ile anlam pekiştirir. 3) Zıtlı yineleme ile anlam pekiştirir. <i>1) nöbetleşe, ortaklaşa, yardımlaşma</i> <i>2) ağlaya ağlaya, koşu koşu, vere vere, itekleye itekleye</i> <i>3) açılıp saçıla, çalıp çırpa, gelip gide</i>
-(y)AcAk	eylem→ad	Eklendiği eylemin, üzerinde gerçekleştiği nesne anlamı verir. <i>açacak, alacak, çekecek, giyecek, içecek, gelecek</i>
	eylem→önad	Niteleme önad görevi görür. <i>içecek su, okunacak kitap, ödenecek borç, pişecek yemek, gelecek dönem</i>
-Aç, -ç	eylem→ad	Eklendiği eylemin, üzerinde gerçekleştiği nesne anlamı verir. <i>araç, gereç, tıkaç, tokaç, yamaç, sarkaç, sayaç, yükselteç, kaldıraç</i>
	eylem→önad	Eklendiği eylemin anlamını nitelik olarak taşır. <i>güleç, yeleş, dizelge</i>
-AlgA	eylem→ad	Üzerinde o eylemin yapıldığı nesne anlamı verir. <i>çizelge, çökelge, genelge, göçelge, özelge, dizelge</i>
-AgAn, -AğAn	eylem→ad	Eylemden etkilenen ad türetir <i>burağan, dardağan, gezegen, küseğen, yatağan</i>
	eylem→önad	Sürekli ve çokça yapmayı belirtir. <i>gezegen, ivegen, küsegen, olağan</i>
-Ak	eylem→ad	1) Bir eylemin yapıldığı veya geçtiği yeri belirtir. 2) Eylemi gerçekleştirmeye yarayan araç gereç adı türetir 3) Bazı somut ve soyut adlar türetir <i>1) barınak, bataklık, bucak, durak, kavşak, konak, sapak, sığınak</i> <i>2) bıçak, elek, kapak, kayak, kaydırak, orak, oturak, ölçek, tarak</i> <i>3) çapak, dilek, dirsek, erek, yumak, yutak</i>
	eylem→önad	Bir alışkanlığı, duyguyu ve eylemi sıkça yapmayı belirtir. <i>çatak, döneke, kaçak, kıvrak, korkak, ürkek</i>
-Al, -l	eylem→ad	<i>çakıl, çatal, kartal, kaval, kural</i>
	eylem→önad	<i>aval, şaşal, şapşal</i>
-AlAk	eylem→ad	Eylemi art arda gerçekleştirme anlamında ad türetir. <i>çökelek, dilek, gürelek</i>
	eylem→önad	Eylemi sürekli olarak yaşayan anlamında önad türetir. <i>yatalak, asalak, kasalak, civelek, selek, ödle</i>
-AlH	eylem→belirteç	Zaman bilgisi katar. <i>bildim bileli, oldum olalı, duydum duyulalı</i>

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 725

-Am	eylem→ad	Bir devininin parçasını bildirir. <i>biçem, dizem, kuram, tutam, yordam</i>
-mAç, -mAç	eylem→ad	Eylemin olduğu yer veya nesneyi belirtir. <i>dönemeç, yırtmaç</i>
-mAk, -mAk	eylem→ad	Yer adı oluşturur. <i>basamak, kaçamak, tutamak</i>
-(y)An	eylem→önad	Geniş zaman gösteren önadlar türetir. Eylemi yapan, eden anlamı verir. <i>alan, bakan, düzen, yaratan, tamlayan, açan, kuran, bilen, doyan</i>
-AnAk	eylem→ad	1) Geçmiş zamanlardan beri süregelen anlamı verir. 2) Yer adı anlamı verir. <i>1) gelenek, görenek, sağanak, yetenek, ödenek 2) biçenek, ekemek</i>
-(y)ArAk	eylem→belirteç	Tarz oluşturan belirteç türetir. <i>açarak, bakarak, bilerek, görerek, güler, koşarak</i>
-AsH	eylem→önad	1) Kötü dilek belirtir. 2) İstek belirtir. <i>1) gözü çıkası, eli kırılması, boyu devrilesi, ocağı sönesi 2) yiyeyi geldi, okuyası geldi, veresi geldi</i>
	eylem→belirteç	Yönlendirme, yüreklendirme anlamı kazandırır. <i>doyasıya ye, ölesiye çalış</i>
-cA	eylem→ad	Eylemin sonucu olan ad üretir. <i>düşünce, eğlence, söylence, çekince, izlence, dönence</i>
-cAsHnA	eylem→belirteç	Hareket biçimini belirtir. <i>delicesine, koşarcasına, görmemişcesine</i>
-cHk	eylem→ad	Eylemin yapılması sonucu ortaya çıkan durumu anlatır. <i>öpücük, gülücük</i>
-ç	eylem→ad	Eylemi yapanı ve yapılan eylemi belirtir. <i>gönenç, inanç, kazanç, ödünç, utanç, direnç</i>
	eylem→önad	Eylemin niteliğini belirtir. <i>gülünç, iğrenç, kıskanç, korkunç</i>
DH	eylem→ad	Geçmiş ile ilgili kalıplaşmış sözcük türetir. <i>uydu, gecekondü, mirasyedi, döndü, durdu</i>
-DHk	eylem→önad	Geçmişte bilinen anlamını kazandırır. <i>bildik, tanıdık</i>
-DHkça	eylem→belirteç	Yinelenen eylemi belirtmeye yarar. <i>aldıkça, kaldıkça, sordukça, verdikçe, koştukça</i>
-DHktA, -DHğHmdA	eylem→belirteç	Eylemin zamanı hakkında bilgi verir. <i>baktığımda, gördüğümde, çıktığımda, geldiğimde</i>

726 - EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri

-gA	eylem→ad	Eylemin sonucunu belirtir. <i>bölge, dalga, yonga, yufka</i> <i>çekirge, kaburga, kasırğa, omurga, süpürge</i> <i>çizge, birleşke, duyurga, gösterge, dizge, yönerge, yürünge</i>
	eylem→önad	Eylemden etkileneni belirtir. <i>bilge, sömürge</i>
-gAç	eylem→ad	Eklendiği eylemi gerçekleştirmek için kullanan araç anlamı katar. <i>Kısaç, solungaç, süzgeç, yüzgeç,</i>
	eylem→önad	Huy, karakter bildirir. <i>alıncaç, üşengeç, utangaç</i>
-GAn	eylem→ad	Eylemin anlamıyla ilişkili ad türetir. <i>ısırgan, sütleğen, sürüngen, yelken</i>
	eylem→önad	Alışkanlık anlamı verir. <i>alınan, sıkılan, unutkan, çekingen, kaygan, iletken, dövüşken, yapışkan, etken, edilgen, kemirgen, üretken</i>
-GH	eylem→ad	1) Araç gereç adı türetir. 2) Soyut adlar türetir. 3) Soyut adlar türetir. <i>1) askı, atkı, bıçkı, burğu, çalgı, silgi, süngü, sürgü</i> <i>2) baskı, biçki, bitki, çizgi, çözgü, dolgu, içki, sergi, vergi</i> <i>3) bilgi, bulgu, coşku, etki, duygu, görgü, ilgi, kaygı, kurgu, saygı, sevgi</i>
-gHç	eylem→ad	Eylemi yapanı veya yapılan işten etkileneni gösterir. <i>başlangıç, dalgıç, bilgiç, sorguçu, yargıç</i>
-GHn	eylem→ad	Eylem sonucu ortaya çıkan durumu açıklar. <i>baskın, vurgun, taşkın, sürgün, yangın</i>
	eylem→önad	1) Büyüme ve aşırılık anlamı katar. 2) Yapanı, olanı bildirir. <i>1) aşkın, azgın, coşkun, olgun, pişkin</i> <i>2) baygın, bezgin, bitkin, , dalgın, dargın, küskün, seçkin, suskun, şaşkın, tutkun, uygun, üzgün, yaygın, yorgun</i>
-H	eylem→ad	1) Eylemin sonucuna ilişkin ad türetir. 2) Soyut ad türetir <i>1) açığı, çatı, ölçü, soru, yazı, gezi, çağrı, anı, batı, doğu, çeviri, ölü, kapı, sürü, yazı</i> <i>2) ağrı, başarı, büğü, çağrı, öneri</i>
	eylem→önad	Eylem ile ilgili nitelik oluşturur. <i>acı, aşırı, dolu, duru, ekşi, katı, koyu, kuru, sıkı</i> <i>asılı, basılı, gömülü, sarılı, takılı, yazılı</i>

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 727

-(y)HcH	eylem→ad	1) Meslek ya da uğraşı adını verir. 2) Eylemin belirttiği işi yapmaya yarayan araç gereç adı türetir. <i>1) araştırmacı, bakıcı, çevirici, dikici, dilenci, görücü, okuyucu, öğrenci, yönetici, 2) alıcı, verici, çekici, dondurucu, ısıtıcı, susturucu, inceltici</i>
	eylem→önad	1) O eylemi yapan anlamı katar. 2) Eylemin belirttiği işi bir özellik olarak taşıyan önad türetir. <i>1) atıcı, bölücü, ezici, karıştırıcı, kesici, kırıcı, kurtarıcı, yüzücü, koşucu 2) akıcı, aydınlatıcı, bağlayıcı, besleyici, bulaşıcı, çekici, patlayıcı, üzücü</i>
-Hç, -gHç	eylem→ad	Eylemde kullanılan araç gereç adı türetir. <i>çekiç, eğiç</i>
	eylem→önad	Yeri niteler. <i>domaliç</i>
-Hk	eylem→ad	Tamamlanmış bir işin adını verir. <i>arık, becerik, bölük, buyruk, emzik, ilik, katık, konuk, oyuk</i>
	eylem→önad	Yapılmış, bitmiş anlamı katar. <i>artık, batık, bitik, buruşuk, çıkık, donuk, kaçık, kopuk, soluk, sönmük atık, ayık, boğuk, buruk, bükük, delik, deşik, kesik, kırık aksak, bunak, cıvık, çatlak, eksik, ılık, gevşek, ıslak, soğuk açık, birleşik, bitişik, dağınık, seçik, uyanık, yerleşik</i>
-(y)Hp	eylem→belirteç	Eylem ile birlikte veya daha önce yapılan bir işi belirtir. <i>açıp açıp, bakıp bakıp, dönüp dönüp, kaçıp kaçıp, durup durup</i>
-(y)HşHndA	eylem→belirteç	Zaman belirteci türetir. <i>çıkışında, dönüşünde, gidişinde</i>
-I, AI	eylem→ad	Araç gereç ve soyut nesne adı türetir. <i>çatal, doğal, kural</i>
-(H)I	eylem→ad	Eylemin gerçekleşmesi için gerekli ortamı anlatır. <i>çakıl, çapul, ışıl, ödül, kurul</i>
-iken, -ken	eylem→belirteç	Ek eylemin belirteç biçimidir. <i>açken, boşken, tokken, çocukken, giderken</i>
-m, -(H)m	eylem→ad	1) Eylemin gösterdiği işi ada dönüştürür. 2) Eylem ile ilintili soyut ad türetir. 3) Bir kezde yapılan işlemin adını verir. <i>1) alım, anlatım, artırım, ekim, gözlem, işlem, kesim, oluşum, onarım, öğrenim, solunum, titreşim, tutum, tüketim, uyum, üretim, yapım 2) akım, durum, eğilim, gerilim, giyim, görünüm, kapsam, kavram, oluşum, seçim, sürüm 3) atım, bölüm, çözüm, ekim, dilim, doğum, döküm, durum, duyum</i>
	eylem→ad	Eylemlilik (mastar) yapar. <i>asma, basma, bölme, danışma, dokuma, dolma, verme, alma, gülme, gitme, karma, düzme, seçme, yapma</i>
-mA	eylem→ad	Oluş ve kılışı bir varlığa, bir nesneye bağlayan önad türetir. <i>aşırma, basma, dolma, kaplama, közleme</i>
	eylem→önad	

728 - EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri

-mAca	eylem→ad	Üzerinde eylemin yapılmasına elverişli olan anlamı verir. <i>bilmece, seçmece, çekmece, aldatmaca, kovalamacı, içmece</i>
	eylem→önad	Eylem sonucu niteleme yapar. <i>saymacı, yutturmacı</i>
	eylem→belirteç	Eylemin tarzını belirtir. <i>kandırmacı, kesmece</i>
-mAç	eylem→ad	1) Araç adı türetir. 2) Gereç ve nesne adı türetir. 3) Yemek adı türetir. <i>1) almaç, emmeç, kazmaç, kurutmaç, soğutmaç, sıkmaç 2) yırtmaç, tutmaç, dönemeç 3) bulamaç, oğmaç, tutmaç</i>
		Zaman ve kişiden bağımsız anlamı katar. <i>anlamadan, görmeden, duymadan, bilmeden, sormadan</i>
		Eylemlik yapar. <i>açmak, bakmak, biçmek, kalmak, geçmek, koşmak, tanışmak, ekmek, çakmak, ırmak</i>
-mAdAn	eylem→belirteç	Eylemin anlamına tarz katar. <i>anlamakla, beklemekle, okumakla</i>
-mAk	eylem→ad	Eylemin anlamına tarz katar. <i>anlamaksızın, beklemeksizin okumaksızın</i>
-mAklA	eylem→belirteç	Eylemin anlamına tarz katar. <i>anlamaktansa, beklemektense, okumaktansa</i>
-mAksHzHn	eylem→belirteç	Oluş ve kılışa sahip olma anlamı katar. <i>sağmal</i>
-mAktAnsA	eylem→belirteç	Eylemin gösterdiği işin niteliğini anlatır. <i>çözümlemeli, kakmalı, kurutmalı, üfleli, vurmali</i>
-mAl	eylem→önad	İşi yapan kişi anlamı kazandırır. <i>danışman, seçmen, şişman, sayman, azman, göçmen, eğitmen, öğretmen, göçmen</i>
-mAlH	eylem→ad	Eylem sonucu oluşan durumu adlandırır. <i>Yağmur, katmer</i>
-mAn	eylem→ad	Eklendiği eylemin gerçekleşmeyeceği anlamını verir. <i>çıkamaz sokak, bitmez iş, erişilmez sevgi, yılmaz, korkmaz</i>
	eylem→belirteç	Çabukluk anlamı katar. <i>gelir gelmez, bilir bilmez, öğrenir öğrenmez</i>
-mAr	eylem→ad	Olumsuzluk belirten ad türetir <i>aldırmazlık, anlamazlık, bilmezlik, doymazlık, duymazlık, görmezlik, utanmazlık, yaramazlık</i>
-mAz	eylem→önad	Eylemin gerçekleşmesi sonucu oluşan nesne/durum <i>kesmik, kısmık, kıymık, kustumuk</i>
-mAzIHk	eylem→ad	
-mHk	eylem→ad	

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 729

-mHş	eylem→ad	Eylem ile ilintili ad türetir. <i>dolmuş, erimiş, geçmiş, yemiş</i>
	eylem→önad	Yapılmış, bitmiş işler için önad türetir. <i>atılmış, başlanmış, pişmiş, yitmiş, yanmış, yıkılmış</i>
-mlH	eylem→önad	Eylem ile ilgili ad türetir. <i>alımlı, olumlu, sorumlu</i>
	eylem→ad	Eylemin bütünlüşmesi sonucu oluşan nesne anlamı verir. <i>dizin, düşün, düzen, ekin, esin, gelin, güven, ışın, özen, sorun, tütün, yığın</i>
-n, -(H)n	eylem→ad	Eylemin sonucu olan ürünün niteler. <i>bütün, dolun, kesin, uzun, yoğun</i>
	eylem→önad	
-r, -Ar, -Hr	eylem→ad	Araç gereç adı türetir. <i>bilgisayar, döner, gelir, gider, ölçer, keser, okur, yatır, yarar, yazar</i>
	eylem→önad	1) Sürekli eylem biçimi ile önad tamlaması yapar. 2) İkilemeli ön ad oluşturur <i>1) akar su, çalar saat, döner kapı, geçer akçe, güler yüz, yazar kasa 2) açılır kapanır, gelir geçer, yanar döner</i>
-sAk	eylem→ad	Eylemin yüklendiği işi, üzerinde nitelik olarak taşıyan kişi <i>burunsak, tutsak</i>
	eylem→önad	Eylemin yüklendiği işi, üzerinde nitelik olarak taşıyan nesne <i>aksak, savsak, ıraksak, yakınsak</i>
-sAl	eylem→ad	Eklendiği şeye sahip olan, onun özelliklerini taşıyan anlamı verir. <i>duygusal, belgesel, tarihsel, ulusal, görevsel, siyasal, örgütsel bölgesel, kumsal</i>
-sH	eylem→önad	Geleceğe yönelik gereksinim ve gereklilik anlamı katar <i>yatsı, tütsü, yassı</i>
-(y)Hş	eylem→ad	Eylemin gerçekleşmesi durumunda içine girilen durum. <i>açış, çıkış, uçuş, alış, kaçış, çöküş, sunuş, doğuş, tanış, kurtuluş, satış</i>
-t, -(H)t	eylem→ad	Eylemin gerçekleşmesi sonucunda oluşan nesne <i>anıt, kesit, taşıt, soyut, yapıt, konut, sarkıt, yakıt, yapıt, taşıt</i>
	eylem→önad	Eylemin sonucu ortaya çıkan durumu niteler. <i>korkut, onat</i>
-tH	eylem→ad	Dönüştürücü çatı gösteren sözcükler türetir. 1) Eylem sonucu ortaya çıkan duruma somut ad verir. 2) Eylem sonucu ortaya çıkan duruma soyut ad verir. 3) Sürekli yapılan eylemleri adlandırır. 4) Eylemin sonucu olarak oluşan ürünü adlandırır. 5) İnsan sağlığı ve huyu ile ilgili ad türetir
		<i>1) alıntı, çöküntü, uzantı, belirti, kabartı 2) bulantı, çalkantı, bağlantı, sığıntı 3) esinti, ilinti, sarsıntı, çarpıntı 4) birikinti, döküntü, çıkıntı, çöküntü, kırıntı 5) ıkıntı, kasıntı, irkinti, kuruntu, sıkıntı, şıfıntı</i>

Ad Soyludan Eylem Soylu Sözcük Türeten Ekler

Ek	Tür	Anlamı
+A-	ad→eylem	1) Yapma bildiren eylem türetir. 2) Olma bildiren eylem türetir.
		1) <i>dişle-, döşe-, gevşe-, kına-, oyna-</i> 2) <i>esne-, tüne-, uğra-, yaşa-</i>
+Al-	ad→eylem	Olma bildiren eylem türetir.
		<i>azal-, çoğal-, domal-, gencel-, körel-, sertel-diril-, incel-, kısal-, kocal- küçül-,</i>
+An-	ad→eylem	Olma bildiren eylem türetir.
		<i>beğen-, özen-, donan-, gönen-, güzen-dilen-, boşan-</i>
+Ar-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir.
		<i>başar-, becer-, onar-ağar-, karar-, kızar-</i>
+Aş-	ad→eylem	Olma bildiren eylem türetir.
		<i>dolaş-, güreş-, sarmaş-, savaş-</i>
+At-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir.
		<i>donat-, düzelt-, gözet-, ilet-, öğret-, yönet-</i>
+dA-	ad→eylem	Ses yansımali eylem türetir.
		<i>fısilıda-, fokurda-, gıcırda-, vızıl-da-</i>
+H-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir.
		<i>doku-, koru-, kaşı-, taşı-</i>
+(H)k-	ad→eylem	Olma bildiren eylem türetir.
		<i>acık-, buruk-, darık-, gecik-</i>
+kHr-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir.
		<i>fışkır-, haykır-, , tükür-</i>
+l-	ad→eylem	Olma bildiren eylem türetir.
		<i>durul-, incel-, küçül-, seyrel-</i>

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 731

+IA-	ad→eylem	1) Adın gösterdiği nesne veya niteliği bir başka nesneye yöneltir. 2) Adın karşıladığı nesnenin oluşmasını sağlar ve yapma bildirir. 3) O nesne ile işi göstere eylem türetir. 4) Adın gösterdiği nesneyi veya niteliği bir şeye kazandırır. 5) Zaman geçirmeyi bildiren eylem türetir. 6) Olma bildiren eylem üretir. 7) Geçişsiz eylem türetir. 8) Yapma bildiren eylem türetir.
		1) <i>ağırla-</i> , <i>arala-</i> , <i>avla-</i> , <i>bağla-</i> , <i>bağışla-</i> , <i>ertele-</i> 2) <i>ciltle-</i> , <i>denkle-</i> , <i>istifle-</i> , <i>kuzula-</i> 3) <i>adımıla-</i> , <i>bıçakla-</i> , <i>kaşıkla-</i> , <i>kılıçla-</i> , <i>kurşunla-</i> 4) <i>aşağıla-</i> , <i>boyala-</i> , <i>karala-</i> , <i>dağla-</i> , <i>demle-</i> 5) <i>akşamla-</i> , <i>gecele-</i> , <i>kışla-</i> , <i>yazla-</i> 6) <i>başla-</i> , <i>dışla-</i> , <i>gerile-</i> , <i>ilerle-</i> , <i>serinle-</i> , <i>solla-</i> 7) <i>çağla-</i> , <i>çatla-</i> , <i>çınla-</i> , <i>fırla-</i> , <i>gıdıkla-</i> , <i>gürle-</i> 8) <i>besle-</i> , <i>derle-</i> , <i>inle-</i> , <i>kokla-</i> , <i>ayıkla-</i> , <i>uyukla-</i> , <i>sürükle-</i>
+IAn-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir. <i>ayaklan-</i> , <i>canlan-</i> , <i>çöreklen-</i> , <i>dallan-</i> , <i>evlen-</i>
+IAş-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir. <i>güzelleş-</i> , <i>iyileş-</i> , <i>katılaş-</i> , <i>setleş-</i> , <i>sessizleş-</i>
+(H)msA-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir. <i>azımsa-</i> , <i>benimse-</i> , <i>küçümse-</i>
+(H)r-	ad→eylem	Yapma bildiren eylem türetir. <i>aksır-</i> , <i>bağır-</i> , <i>çağır-</i> , <i>hapşır-</i> , <i>ısır-</i>
+(H)rgA-	ad→eylem	Öyle saymak anlamında eylem türetir. <i>esirge-</i> , <i>yadırga-</i>
+rA-	ad→eylem	İlgili sesi çıkmaya yönelik eylem türetir. <i>gevre-</i> , <i>gümre-</i> , <i>homurda-</i> , <i>kükre-</i>
+sA-	ad→eylem	Karşı istek, gereksinim bildiren eylem türetir. <i>duraksa-</i> , <i>susa-</i>
	önad→eylem	Gibi görmek anlamında eylem türetir. <i>çiğşe-</i> , <i>çirkinse-</i> , <i>çoksa-</i> , <i>garipse-</i>
+sH	ad→eylem	Karşı istek, gereksinim bildiren eylem türetir. <i>göresi-</i>
	önad→eylem	Gibi görmek anlamında eylem türetir. <i>çiğsi-</i> , <i>ayrıkı-</i> , <i>çirkinsi-</i>

Eylemden Eylem Soylu Sözcük Türeten Ekler

Ek	Tür	Anlamı
-A-	eylem→eylem	Pekiştirme eylemleri yapar. <i>tıka-</i>
-AIA-	eylem→eylem	Kısa aralıklarla yinelenmeyi gösterir. <i>eşele-, evele-, gevele-, ovala-, silkele-, itele-, kovala-</i>
-Ar-	eylem→eylem	Geçişsiz eylemlerden geçişli eylemler yapar. <i>çıkır-, gider-, kopar-</i>
-DAR-	eylem→eylem	Ettirgen eylem oluşturur. <i>gönder-, göster-</i>
-DHR-	eylem→eylem	Oldurma eylemi türetir. <i>açtır-, alıştır-, bildir-, böldür-, doldur- çaldır-, çaktır-, ezdir-, küstür- andır-, çıldır-, kaptır-</i>
-dHr-, -tHr-	eylem→eylem	Ettirgenlik eki <i>Yazdırdı, baktırdı</i>
-H-	eylem→eylem	Yapma eylemi türetir. <i>bürü-, kazı-, kürü-, sürü-</i>
-(H)k-	eylem→eylem	Olma eylemi türetir. <i>açık-, ayık-, görük-, kork-, sark-, silk-</i>
-(H)l-	eylem→eylem	Olma ya da yapıma bildiren eylem türetir. <i>açıl-, anıl-, çizil-, dikil-, gömül-, kurul-, yorul-</i>
-(H)l-	eylem→eylem	Edilgenlik, dönüşlülük eki <i>Satılmış, verildi</i>
-Hn-	eylem→eylem	Dönüşlülük, edilgenlik eki <i>Giyin, boyan, yıkan, sürün, taşın</i>
-Hş-	eylem→eylem	İşteşlik eki <i>Görüştü, bakıştı</i>
-mA-	eylem→eylem	Yapma eylemi oluşturur. <i>açma-, basma-, bilme-, görme-, kalma-,</i>
-mAIA-	eylem→eylem	Yapma eylemi oluşturur. <i>karmala-, sarmala-, tırmala-, sürmele-</i>
-mAŞ-	eylem→eylem	Olma eylemi türetir. <i>karmaş-, sarmaş-</i>
-n-, -(H)n-	eylem→eylem	Olma eylemi türetir <i>giyin-, taşın-, uslan-, bulun-, öğren-, gezin-, sığın, ısın-, kazan-</i>
-p-	eylem→eylem	Pekiştirme eylemine eklenerek eylem türetir. <i>serp-, kırp-</i>
-(H)r-	eylem→eylem	Geçişsiz eylemlerden ettirgen anlamlı eylem türetir. <i>artır-, aşır-, batır-, bitir-, duyur-, geçir-, göçür-</i>

EK-2: Türkçenin Yapım Ekleri - 733

-(H)ş-	eylem→eylem	Eylemi iki öznenin karşılıklı olarak yaptığını bildiren yüklem türetir. <i>atış-, bakış-, boğuş-, buluş-, dövüş-, kokuş-, seviş-, yazış-, öpüş-</i>
-(H)ştHr-	eylem→eylem	Eylemin gösterdiği işin sık sık ya da sürekli yapıldığını bildiren eylem türetir. <i>araştır-, çakıştır-, kırıştır-, kırıştır-, soruştur-</i>
-t-, -(H)t-	eylem→eylem	Ettirgenlik özellikli eylem türetir <i>acıt-, boyat-, çürüt-, kapat-, kazıt-, okut- azalt-, belirt-, darılt-, dürt-, düzelt-, kabart- akit-, azıt-, berkit-, damıt-, kokut-, ürküt- incit-, avut-, dağıt-, işit-, sırt-</i>